

УДК 378.147:377

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.192>Долинський Є. В.^{*},
orcid.org/0000-0003-4074-4648**ВИКЛИКИ ПАНДЕМІЇ: КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

У статті проаналізовано комп'ютеризацію освітнього процесу професійної підготовки майбутніх перекладачів як виклик пандемії. Актуальність комп'ютеризації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах впливу COVID-19 на українську вищу освіту та використання змішаного та онлайн навчання сьогодні беззаперечна. Розглянуто використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання майбутніх іноземних філологів і перекладачів (електронна пошта, соціальні мережі, інтернет-блоги, онлайн-словники та перекладачі, сервіси вивчення іноземної мови та ін.).

У час пандемії онлайн-освіта стала педагогічним проривом сучасного підходу до викладання і навчання у вищій школі. Це проведення навчання в Zoom, віртуальні підходи, вебінари. Пандемія переглянула основи онлайн-навчання в освіті, заактуалізувала існуючі ресурси вищих закладів, проведення онлайн навчання за допомогою віртуальних класів та інших онлайн-ресурсів. Майбутньому перекладачу важливо вміти використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності та користуватися ними доцільно і своєчасно. Інтернет-ресурси сприяють інтенсифікації і модернізації змісту навчання перекладу. Головним інструментом роботи майбутнього перекладача є електронний словник. Розглянуто програми машинного перекладу. У професійній підготовці майбутніх перекладачів звертається увага на освітні інтернет-ресурси

В Хмельницькому національному університеті модульне середовище є додатковим сучасним засобом комунікації викладача і студента під час здійснення навчальної діяльності. Середовище Moodle надає можливість організувати роботу майбутніх перекладачів.

Ефективність та інтенсифікація професійної підготовки майбутніх перекладачів досягаються за рахунок активного використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій із застосуванням різних способів і методів організації освітньої діяльності.

Ключові слова: пандемія, комп'ютеризація освітнього процесу, професійна підготовка, майбутні перекладачі.

Постановка проблеми. Пандемія в Україні внесла корективи в організацію вищої освіти. Перехід до онлайн освіти призвів до нових викликів у її системі. Актуальність комп'ютеризації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх перекладачів в умовах впливу COVID-19 на українську вищу освіту та використання змішаного та онлайн навчання сьогодні беззаперечна. Сьогодні необхідно використовувати засоби інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання майбутніх іноземних філологів і перекладачів (електронна пошта, соціальні мережі, інтернет-блоги, онлайн-словники та перекладачі, сервіси вивчення іноземної мови, електронні бібліотеки).

Аналіз досліджень. Проблеми навчання з використанням засобів ІКТ розглядалися вченими: Р. Гуревичем [3], А. Гуржієм [4], Є. Полат [12] та ін. Проблеми розроблення, вивчення структури та використання інформаційно-освітнього середовища стали предметом наукових досліджень В. Жукова [6], М. Кадемія [7] та ін. Процес навчання інтенсифікується за допомогою дистанційних технологій (зокрема технологію Moodle розглядала Є. Смирнова-Трибульська [16]).

^{*}© Долинський Є. В.

Значний унесок у вивчення можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання фахівців з іноземної мови в цілому і майбутніх перекладачів зокрема зробили А. Гуржій, Л. Карташова [4]. Підготовка майбутніх перекладачів з використанням ІКТ та технологій дистанційного навчання було предметом дослідження дисертаційних робіт: А. Янковця [15]; О. Мацюк [1].

Мета статті – проаналізувати комп'ютеризацію освітнього процесу професійної підготовки майбутніх перекладачів як виклик пандемії.

Виклад основного матеріалу. У нових освітніх програмах підготовки майбутніх фахівців визначено ключові компетентності, якими повинні оволодіти майбутні перекладачі для формування готовності до майбутньої професійної діяльності. Важливим напрямом професійної підготовки майбутніх перекладачів, на якому повинна зосереджуватися увага у сучасних реаліях життя, – це посилення комп'ютерної складової в освітньому процесі.

Важливим є визначення рівня використання студентами засобів ІКТ в освітньому процесі до пандемії. З цією метою було проведено анкетування й опитування студентів (усього 190 осіб). Так, метою першого анкетування студентів було визначення регулярності і частоти самостійного використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, уточнено, як часто і де саме використовують вони програмні онлайн продукти у навчальних цілях.

Результати проведеного анкетування засвідчили, що: зі 190 опитаних студентів, більшість 178 (93,41 %) використовують мережу Інтернет в освітніх цілях з дому; 12 (6,59 %) використовують мережу Інтернет для пошуку навчальної інформації раз на тиждень, здебільшого це пов'язано з проживанням у гуртожитках, де Інтернет або відсутній або працює нерегулярно.

На запитання: «Чи використовуєте Ви освітні ресурси мережі Інтернет та можливості інформаційно-освітнього середовища під час навчальних занять в університеті?»: 87 (46,15 %) опитаних відповіли – щодня; 50 (26,37 %) – раз на тиждень; 16 (8,79 %) – раз на місяць; 6 (3,3 %) – раз на півроку; 29 (15,39 %) – відповіли, що такий доступ у них відсутній [6].

На запитання «Чи використовуєте Ви університетські комп'ютерні класи, інформаційні центри, бібліотеки для доступу і навчання в інформаційно-освітньому середовищі університету?»: 50 (26,37 %) студентів відповіли – щодня; 23 (12,09 %) – раз на тиждень; 14 (7,69 %) – раз на місяць; 21 (10,99 %) раз на півроку; 82 (42,86 %) – не користуються такими послугами.

У процесі опитування студенти зазначили, що часто виконують завдання для самостійної роботи, які розміщені в інформаційно-освітньому середовищі, використовуючи мобільний телефон, планшет та інші портативні засоби в громадських місцях, де є доступ до мережі Інтернет (кафе, бібліотеки, центри). Таким доступом в освітніх цілях щодня користуються 56 (29,67 %) студентів; раз на тиждень – 25 (13,19 %); один раз на місяць – 19 (9,89 %); раз на півроку – 29 (15,39 %); не користуються або доступ відсутній – 61 (31,86 %) [там само].

Окрім ноутбука чи стаціонарного комп'ютера, важливими навчальними засобами стали мобільні пристрої. У результаті опитування 131 (69,23 %) студентів відповіли, що використовують мобільний телефон чи планшет для доступу до інформаційно-освітнього середовища університету щодня. Результати проведеного анкетування засвідчили достатній рівень використання мережі Інтернет в освітніх цілях у цілому та для роботи в інформаційно-освітньому середовищі університету зокрема [там само]. Також з'ясовано, що викладачі і студенти несистемно використовують можливості інформаційно-освітнього середовища університету, присутня недооцінка можливостей електронних університетських систем для вивчення професійно-практичних дисциплін.

Під час пандемії онлайн-освіта стала педагогічним проривом сучасного підходу

до викладання і навчання у вищій школі. Це проведення навчання в Zoom, віртуальні підходи, вебінари. Пандемія переглянула основи онлайн-навчання в освіті, заактуалізувала існуючі ресурси вищих закладів, проведення онлайн навчання за допомогою віртуальних класів та інших онлайн-ресурсів.

У сучасних університетах забезпечена можливість доступу до інформаційно-освітнього середовища як в аудиторіях, так і через університетські бібліотеки і комп'ютерні класи. Студенти користуються мережею Інтернет через мобільні телефони і пристрої. Є можливість використання інформаційно-освітнього середовища за межами університету.

З метою забезпечення комплексного формування спеціальних знань, умінь, навичок, важливих для здійснення перекладацької діяльності, потрібно доопрацювати та доповнити дисципліну «Інформаційні технології в перекладацькій діяльності», що забезпечить підготовку майбутніх перекладачів до застосування сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності актуальними темами.

Як виявило анкетування, викладачі (32 учасники) вважають, що ІКТ допомагають їм у викладанні іноземної мови і перекладацьких дисциплін, є ефективним засобом інтенсифікації навчального процесу та необхідні сучасним фахівцям у будь-якій сфері діяльності. Тому викладачі наголошують, що потрібно звернути увагу на комп'ютерну грамотність майбутніх перекладачів і підвищення рівня комп'ютерних знань [6].

Результати анкетування засвідчили думку викладачів про запропоновані види комп'ютерних умінь. Найбільшу кількість голосів набрали шість варіантів, серед них: знання інформаційних технологій; інформаційні навчальні ресурси; використання комп'ютера і робота з операційними системами; можливості сучасних пошукових систем; створення презентацій; знання текстових редакторів. Особливо це актуалізується в час пандемії.

Майбутньому перекладачу важливо вміти використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності та користуватися ними доцільно і своєчасно.

Інтернет-ресурси сприяють інтенсифікації і модернізації змісту навчання перекладу суспільно-політичної літератури, засобів масової інформації тощо, оскільки викладачі мають можливість пропонувати студентам матеріали останніх випусків номерів і видань відомих газет і журналів: The Times (<http://www.thetimes.co.uk>), Le Figaro (<http://www.lefigaro.fr>), Der Zeit (<http://www.zeit.de>) [11].

Комп'ютерні технології, як наголошує Є. Співаковська, «сприяють індивідуалізації навчання та активізації пізнавальної діяльності студентів, дозволяють останнім обирати оптимальну швидкість засвоєння матеріалу» [14, с. 225].

Вирізняють системне та прикладне програмне забезпечення, зокрема для перекладацької діяльності. Так, до прикладних програм спеціального використання, що є актуальними для майбутніх перекладачів як у навчальній, так і у професійній діяльності, враховуючи класифікацію О. Мацюк [10] та ін., можна віднести: електронні словники; системи машинного перекладу; системи Translation Memory (Translation Memoгу – ТМ; з англ. пам'ять перекладів, іноді ще називають накопичувачем перекладів); комп'ютерні навчальні програми; освітні інтернет-ресурси; мультимедійні енциклопедії; електронні бібліотеки; тестово-контролюючі програми тощо.

Головним інструментом роботи майбутнього перекладача є електронний словник. Так, електронний словник – допоміжний засіб забезпечення освітнього процесу, який використовується з метою вирішення певного класу навчально-методичних завдань, головне з яких – видача за запитом лексично-графічної інформації щодо будь-якої лексичної одиниці, яка входить до базового навчального курсу, включаючи основні морфологічні, лексичні і синтаксичні характеристики [13]. Залежно від форми електронні словники поділяють на безпосередньо онлайніві: <http://pereklad.online.ua/>; <https://translate.google.com.ua/>; <http://translate.meta.ua/ua/>; <http://translate.yandex.ua/>;

словники, що можуть бути як в онлайн-формі, так і в електронному вигляді, встановлені на комп'ютері (multitran; lingvo; promt) та автономні словники (на компакт-дисках та інших електронних носіях). Серед студентів, майбутніх перекладачів, досить популярними є електронні словники: Multilex, Lingvo, Multitran. Найбільш поширеними є термінологічні, енциклопедичні, перекладні та тлумачні словники, словники іноземних слів, додатки до електронних підручників (<http://www.ldoceonline.com/>, <http://sum.in.ua/>, <http://slovopedia.org.ua/>) та ін. Поруч із традиційними електронними словниками, останнім часом виникли інтерактивні словники (wordspy, urbandictionary) [11].

Як визначає О. Панченко, «інтерактивний словник – це електронна (комп'ютерна) лінгвістична змінна конструкція, коли будь-який користувач може внести свої зміни і доповнення до певного тексту, прикладом є «Вікісловник» (<http://en.wiktionary.org/wiki>), що входить до складу енциклопедії «Вікіпедія», мета якого – дати можливість кожному відвідувачу брати участь у розробленні контенту не тільки як коментаторові, а й як повноцінному авторові і редакторові, нарівні з адміністрацією та штатними співробітниками проєкту» [там само, с. 100].

Сьогодні найпопулярнішими програмами машинного перекладу є: Promt, translate.yandex.ua, translate.google.ua, Pragma та ін. Серед систем, що допомагають майбутньому перекладачеві в роботі, найважливіше місце займають так звані системи Translation Memory (Пам'ять перекладів). Зазначимо, що до найбільш популярних систем пам'яті перекладів належать: Transit швейцарської фірми «Star»; Trados (США) (<http://www.translationzone.com/trados.html>); Translation Manager від IBM (<http://www-03.ibm.com/software/products/en/translation-server>); Eurolang Optimizer французької фірми LANT (<http://i-tep.ru/perevodarticles/cat-tools/>); – DejaVu від ATRIL (Сполучені Штати Америки) (<http://www.proz.com/Dejavu>); WordFisher (Угорщина) (<http://www.wordfisher.com/>); AnyMem (<http://www.anymem.com/>); Advanced International Translations [там само, с. 121].

Системи пам'яті перекладів є інтерактивним інструментом для накопичення в базі даних пар еквівалентних сегментів тексту мовами оригіналу і перекладу, з можливістю їх подальшого пошуку і редагування. Ці програмні продукти не мають на меті застосування високоінтелектуальних інформаційних технологій, а, навпаки, засновані на використанні творчого потенціалу перекладача [там само].

За допомогою комп'ютерних навчальних програм можна формувати лексичні і граматичні навички, а також усі види мовленнєвої діяльності. Прикладами комп'ютерних навчальних програм, що можуть використовуватися у професійній підготовці майбутніх перекладачів, є: «Професор Хігінс. Англійська без акценту!» [10, с. 140]; Deutsch Gold; Bridge to English; QDictionary.

У професійній підготовці майбутніх перекладачів важливо звернути увагу і на освітні інтернет-ресурси. Є. Співаковська характеризує освітні інтернет-сайти, наприклад, «сайт <http://www.rong-chang.com>, призначений для студентів і всіх, хто бажає, покращити свій рівень усних навичок англійської мови [14, с. 223].

Існують сайти, що містять необхідну інформацію для майбутнього перекладача, фахівця з іноземної мови, а саме: розділ граматики, сучасної і нової лексики, статті і тексти для читання, можливість комунікації з носіями мови. Серед подібних ресурсів в мережі Інтернет є сайт: www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/, що містить такі категорії: General&Business English, Grammar, Vocabulary & Pronunciation, Quizzes, The Flatmates, Community, For teachers, Specials.

Ресурс <http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/> складається з декількох розділів: «Загальний курс англійської мови та ділова англійська мова»; «Грамматика, лексика та вимова»; «Вікторини»; «Суспільство»; «Для викладачів»; «Про нас» та ін. У розділі «Грамматика, лексика та вимова» можна вивчати нові слова у процесі

ознайомлення з новинами. Така діяльність дозволяє сформуванню у майбутніх перекладачів лексичні, граматичні та фонологічні компетентності.

Заслуговує також на увагу ресурс <http://www.wordia.com/>, на якому знаходиться мережевий словник, що містить відомості про правопис, значення й етимологію слова, але, на відміну від традиційного словника, у Wordia можна дізнатися про значення слова за допомогою короткого відеоролика, на якому диктор (носії мови) пояснює значення цього слова в життєвій ситуації.

Питання вдосконалення форм контролю рівня професійної підготовки студентів, зокрема розробка і вдосконалення тестових завдань є актуальним.

Після опрацювання відкритих інтернет-джерел наведемо приклади інтернет-сервісів для створення тестових завдань, що можуть використовуватися у професійній підготовці майбутніх перекладачів: Google (<https://drive.google.com/drive/my-drive>); Proprofs (<http://www.proprofs.com/>); Quizlet (<https://quizlet.com/>); Kahoot! (<https://getkahoot.com/>); ClassMarker (<https://www.classmarker.com/>); Plickers (<https://www.plickers.com/>); Easy Test Maker (<https://www.easytestmaker.com/>) [8].

З метою підвищення якості освітніх послуг впроваджено підсистеми інформаційно-освітнього середовища. Підсистеми розроблені переважно на базі відомої системи керування навчанням з відкритим початковим кодом Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment [5; 17].

Зазначимо, що в Хмельницькому національному університеті модульне середовище (<https://msn.khnu.km.ua/>) є сучасним засобом комунікації викладача та студента. Розроблені в електронному середовищі викладачами кафедри перекладу електронні навчально-методичні матеріали призначені для використання в освітньому процесі студентів як денної, так і заочної форм навчання. Для студентів переваги середовища Moodle вбачаємо у: візуалізації інформації; вільному доступі до інформації; високому рівні систематизації інформації; гнучкості навчання; можливості зворотного зв'язку [8].

У модульному середовищі розміщувалися додаткові матеріали, теми рефератів, тестові завдання, додаткова література, відео- та аудіоматеріали. У результаті викладач отримував виконані завдання, перевіряв їх і виставляв оцінки в електронний журнал. Середовище Moodle надає можливість організувати самостійну роботу майбутніх перекладачів. Тому раціональне групування та структурування матеріалів, їх оперативне коригування в інформаційно-освітньому середовищі підвищить зацікавленість студентів до поданої інформації, покращить навички систематизації та опрацювання інформації, стимулюватиме до пізнавальної діяльності.

З розвитком соціальних інтернет-мереж студенти і викладачі отримують нові форми і засоби для зберігання й поширення інформації, що полегшує керування навчальною інформацією і процесом засвоєння знань. Соціальні мережі допомагають вирішувати різні ситуації, сприяють творчому підходу до професійної підготовки. На сьогодні вони стали важливим елементом інформаційного простору суспільства, вплив яких зростає прямо пропорційно з рівнем інтернетизації населення. Блог або сайт – це нова форма комунікації між студентами і викладачем, яка об'єднує різних авторів, дозволяючи їм підтримувати інтерактивні відносини у різних мультимедійних форматах.

До основних характеристик навчання із залученням мережі Інтернет відносять: мультимедійний гіпертекст (відео-, аудіоможливості, зв'язок із великою кількістю різних джерел), високу мотивованість і зацікавленість за рахунок використання зручних для сучасних студентів технологій, необмежена кількість нової інформації, великий вибір інформаційних ресурсів, самоконтроль і контроль викладача, а також публічну експертизу, можливість спілкування (синхронного / асинхронного) з носіями мови, ознайомлення з культурою країни та регіону, навчання за наявності вільного доступу

до Інтернету; додавання субтитрів і відео; використання мобільних приладів для прослуховування аудіозаписів, відеоперегляду [14].

На думку розробників інтегрованої інформаційної системи «Електронний університет» Хмельницького національного університету К. Біловського та А. Мазурчака, основним результатом комп'ютеризації освітньої та управлінської діяльності сучасного закладу вищої освіти є розробка і впровадження його інформаційно-освітнього середовища, яке має складатися з двох функціональних підсистем: інформаційної бази даних та модульного середовища для навчання [1]. Так, основною метою створення інформаційно-освітнього середовища університету М. Скиба визначає підвищення якості освітніх послуг та «удосконалення системи управління закладом вищої освіти. При цьому мають вирішуватись такі завдання: розширення доступу студентів усіх форм навчання до навчальної інформації; розроблення єдиної інформаційної бази підтримки навчальної, навчально-методичної та адміністративної діяльності закладів вищої освіти; впровадження нових форм і методів управління процесом навчання у закладі вищої освіти на основі сучасних інформаційних технологій; скорочення часу, необхідного для надходження інформації, що потрібна для ухвалення управлінських рішень; підвищення ефективності роботи викладачів та співробітників завдяки оперативному доступу до інформаційної бази закладу вищої освіти» [13, с. 4]; введення єдиних стандартів з електронними документами, які враховуватимуть чинну нормативну базу і забезпечуватимуть захист, керованість і доступність документів; створення систем стратегічного й оперативного планування та прогнозування розвитку університету [9].

Висновки. Ефективність та інтенсифікації професійної підготовки майбутніх перекладачів досягається за рахунок активного використання комп'ютерної техніки та інформаційних технологій із застосуванням різних способів і методів організації освітньої діяльності. Аналіз програмного забезпечення, яке можна використовувати у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів, виявив доцільність упровадження в освітній процес комп'ютерних навчальних програм, мультимедійних енциклопедій, електронних бібліотек; текстово-контролюючих програм, використання прикладного програмного забезпечення (текстові, графічні редактори) та спеціалізованого програмного забезпечення (електронні словники, перекладачі). Доцільним є використання освітніх інтернет-ресурсів.

Сьогодні важливо організувати навчальні курси методик онлайн-навчання для викладачів. Керівництво університету повинно забезпечувати постійний моніторинг задоволеності студентів та викладачів онлайн організацією освітнього процесу. Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо в розробці онлайн курсів освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Андреев О. О., Бугайчук К. Л., Каліненко Н. О. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія / за ред. О. О. Андреева, В. М. Кухаренка. Харків: Міськдрук, 2013. 212 с.
2. Біловський К., Мазарчук А. Інтегрована інформаційна система Електронний університет. *Комп'ютеризація освітньої діяльності: зб. наук.-метод. пр.* Хмельницький: ХНУ, 2012. С. 13–28.
3. Богомолов В. А. Обзор бесплатных систем управления обучением. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/obzor-besplatnyh-sistem-upravleniya-obucheniem>
4. Гуревич Р., Кадемія М. Формування інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу на основі інтеграції інформаційних і комунікаційних технологій. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка.* 2009. № 3. С. 234–238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2009_3_55

5. Гуржій А. М., Карташова Л. А. Про проблеми навчання інформаційних технологій майбутніх учителів іноземних мов. *Інформаційні технології в освіті України* : зб. наук. праць. Херсон : ХДУ, 2013. Вип. 15. С. 11–19.
6. Долинський Є. В. Професійна підготовка майбутніх перекладачів в умовах інформаційно-освітнього середовища університету: монографія. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2018. 384 с.
7. Жуков В. М. Формування інформатичної компетентності майбутнього вчителя математики в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луганський національний університет імені Т. Шевченка. Луганськ, 2009. 252 с.
8. Кадемія М. Ю. Компетентнісний підхід – основа модернізації підготовки вчителів. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації* : матеріали метод. семінару: у 2 ч. (м. Київ, 3 квіт. 2014 р.) / НАПН України. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. Ч. 2. С. 160–167.
9. Косіюк М. М. Комп'ютерно-орієнтоване навчальне середовище Хмельницького національного університету. *Комп'ютеризація освітньої діяльності*: зб. наук.-метод. пр. / за заг. ред. М. Є. Скиби, С. Г. Костогриза. Хмельницький: ХНУ, 2012. С. 28–32.
10. Костогриз С., Красильникова Г. Інформаційне освітнє середовище університету та його формування. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19624-informacijne-osvitnye-seredovishhe-universitetu-ta-jogo-formuvannya.html>
11. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2012. 243 с.
12. Панченко О. І., Попко Л. П., Ходоренко Г. В. Сучасні інформаційні технології у діяльності перекладача: навч. посіб. Дніпропетровськ : Пороги, 2010. 168 с.
13. Полат Е. С., Бухаркин М. Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд., стер. Москва : Академия, 2008. 368 с.
14. Полат Е. С., Бухаркин М. Ю., Моисеева М. В. Теория и практика дистанционного обучения : учеб. пособ. для студентов высш. пед. учеб. заведений / под ред. Е. С. Полат. Москва : Академия, 2004. 416 с.
15. Скиба М. Є. Система реалізації принципів інформаційно-комп'ютерного забезпечення управління якістю підготовки фахівців. *Комп'ютеризація освітньої діяльності* : зб. наук.-метод. пр. Хмельницький: ХНУ, 2012. С. 3–7.
16. Співаковська Є. О. Використання нових інформаційних технологій у вивченні студентами англійської мови. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. № 15. С. 221–228. URL: http://ite.kspu.edu/webfm_send/478
17. Янковець А. В. Підготовка майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2005. 211 с.
18. Smyrnova-Trybulska E., Morze N., Drlík M., Alvarez I. Educational E-environment of modern university: foreign experts' perspective. *Open educational E-environment of modern University*. 2016. № 2. URL: <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/%20openedu/article/view/30#.Wlh2v1WLTIU> ISSN:2414-0325

References:

1. Andrieiev, O., Buhaichuk, K., & Kalinenko, N. (2013). *Pedahohichni aspekty vidkrytoho dystantsiinoho navchannia* [Pedagogical aspects of open distance learning]. Kharkiv: Miskdruk [in Ukrainian].
2. Bilovskyi, K., & Mazarchuk, A. (2012). Intehrovana informatsiina systema Elektronnyi universytet [Integrated information system Electronic University]. *Kompiuteryzatsiia osvitnoi diialnosti*, 13–28 [in Ukrainian].
3. Bogomolov, V. (2007). Obzor besplatnykh sistem upravleniia obucheniem [Review of free learning management systems]. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/obzor-besplatnyh-sistem-upravleniya-obucheniem> [in Russian].
4. Hurevych, R., & Kademiia, M. (2009). Formuvannia informatsiino-osvitnoho seredovyschha vyshchoho navchalnoho zakladu na osnovi intehratsii informatsiinykh i komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of information and educational environment of higher education

- institution on the basis of integration of information and communication technologies]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*, 3, 234–238. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2009_3_55 [in Ukrainian].
5. Hurzhii, A. M., & Kartashova, L. A. (2013). Pro problemy navchannia informatsiinykh tekhnolohii maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [About problems of training of information technologies of future teachers of foreign languages]. *Informatsiini tekhnolohii v osviti Ukrainy*, 15, 11–19 [in Ukrainian].
 6. Dolynskiy, Ye. V. (2018). *Profesiina pidhotovka maibutnikh perekladachiv v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyscha universytetu* [Professional training of future translators in the information and educational environment of the university]. Khmelnytskyi: FOP A. A. Melnyk [in Ukrainian].
 7. Zhukov, V. M. (2009). *Formuvannia informatychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia matematyky v protsesi profesiinoy pidhotovky* [Formation of information competence of the future teacher of mathematics in the process of professional training]. (Candidate's thesis). Luhansk Taras Shevchenko National University. Luhansk [in Ukrainian].
 8. Kademiia, M. Yu. (2014). Kompetentnisnyi pidkhid – osnova modernizatsii pidhotovky vchyteliv [Competence approach is the basis for modernization of teacher training], *Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: teoretychni zasady i praktyka realizatsii, materialy metod. seminaru* [Competence approach in education: theoretical principles and implementation practice, Proceedings of the methodical seminar]. Kyiv [in Ukrainian].
 9. Kosiiuk, M. M. (2012). Kompiuterno-orientovane navchalne seredovyshe Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu [Computer-based learning environment of Khmelnytsky National University]. *Kompiuteryzatsiia osvitnoi diialnosti*, 28–32 [in Ukrainian].
 10. Kostohryz, S., & Krasylnykova, H. Informatsiine osvitnie seredovyshe universytetu ta yoho formuvannia [Information educational environment of the university and its formation]. Retrieved from <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19624-informacijne-osvitnye-seredovishhe-universitetu-ta-jogo-formuvannya.html> [in Ukrainian].
 11. Matsiuk, O. O. (2012). *Formuvannia profesiinoy kompetentnosti maibutnikh perekladachiv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii* [Formation of professional competence of future translators by means of information and communication technologies]. (Candidate's thesis). Khmelnytskyi [in Ukrainian].
 12. Panchenko, O. I., Popko, L. P., & Khodorenko, H. V. (2010). *Suchasni informatsiini tekhnolohii u diialnosti perekladacha* [Modern information technologies in the activity of a translator]. Dnipropetrovsk: Porohy [in Ukrainian].
 13. Polat, E. S., & Bukharkin, M. Iu. (2008). *Sovremennye pedagogicheskie i informatcionnye tekhnologii v sisteme obrazovaniia* [Modern pedagogical and information technologies in the education system]. Moskva: Akademiia [in Russian].
 14. Polat, E. S., Bukharkin, M. Iu., & Moiseeva, M. V. (2004). *Teoriia i praktika distantsionnogo obucheniia* [Theory and practice of distance learning]. Moskva: Akademiia [in Russian].
 15. Skyba, M. Ie. (2012). Systema realizatsii pryntsyviv informatsiino-kompiuternoho zabezpechennia upravlinnia yakistiu pidhotovky fakhivtsiv [The system of implementation of the principles of information and computer quality management of training]. *Kompiuteryzatsiia osvitnoi diialnosti*, 3–7 [in Ukrainian].
 16. Spivakovska, Ie. O. (2013). Vykorystannia novykh informatsiinykh tekhnolohii u vyvchenni studentamy anhliiskoi movy [The use of new information technologies in the study of English by students]. *Informatsiini tekhnolohii v osviti*, 15, 221–228. Retrieved from http://ite.kspu.edu/webfm_send/478 [in Ukrainian].
 17. Yankovets, A. V. (2005). *Pidhotovka maibutnikh perekladachiv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh* [Training of future translators by means of information and communication technologies in higher military educational institutions]. (Candidate's thesis). Khmelnytskyi [in Ukrainian].
 18. Smyrnova-Trybulska, E., Morze, N., Drlík, M., & Alvarez, I. (2016). Educational E-environment of modern university: foreign experts perspective. *Open educational E-environment of modern University*, 2. Retrieved from <http://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/%20openedu/article/view/30#.WIh2vIWLTIU> ISSN:2414-0325 [in English].

Dolynskiy Ie. V.

orcid.org/0000-0003-4074-4648

CHALLENGES OF THE PANDEMIC: COMPUTERIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TRANSLATORS

The article analyzes the computerization of the educational process of professional training of future translators as challenges of a pandemic. The urgency of computerization of the educational process of professional training of future translators in the context of the impact of COVID-19 on Ukrainian higher education and the use of blended and online learning today is undeniable. The use of information and communication technologies in the training of future foreign philologists and translators (e-mail, social networks, Internet blogs, online dictionaries and translators, foreign language learning services, etc.) is considered.

During the pandemic, online education was a pedagogical breakthrough in the modern approach to teaching and learning in higher education. This is training in Zoom, virtual approaches, webinars. The pandemic reviewed the basics of online learning in education, updated the existing resources of higher education institutions, conducting online learning through virtual classrooms and other online resources. It is important for a future translator to be able to use ICT in their professional activities and use them appropriately and in a timely manner. Internet resources contribute to the intensification and modernization of the content of translation training. The main tool of the future translator is an electronic dictionary. Machine translation programs are considered. In the professional training of future translators, attention is paid to educational Internet resources

At Khmelnytsky National University, the modular environment is an additional modern means of communication between the teacher and the group during the implementation of educational activities. The Moodle environment provides an opportunity to organize the work of future translators.

The effectiveness and intensification of professional training of future translators is achieved through the active use of computer technology and information technology using various methods and techniques of organizing educational activities.

Key words: pandemic, computerization of educational process, professional training, future translators.

Дата надходження статті: 15.01.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Галус О. М.

УДК 378.147:373.011.3-051:78

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.211>

Жукова О. А.*,

orcid.org/0000-0003-2293-5715

УМОВИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ З КИТАЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті висвітлено педагогічні умови, завдяки яким можливе формування міжкультурної компетентності майбутніх педагогів-музикантів з Китаю в системі вітчизняної професійної підготовки (подолання бар'єрів міжкультурної комунікації; реалізація ідей міжкультурного розвитку в освітньому процесі закладів вищої освіти; різноманітність рольових позицій педагога; занурення студентів-іноземців у позааудиторну діяльність).

У статті зроблено акцент на змісті бар'єрів міжкультурної комунікації, до складу яких віднесено: мовний, комунікативний, культурний, академічної успішності, психологічний. Наявність мовного і комунікативного бар'єрів викликана повним або частковим незнанням української мови з боку студентів з Китаю, а також низьким рівнем володіння англійською мовою з боку науково-педагогічних працівників в Україні.

*© Жукова О. А.